

કમળ કાવ્યમાળા.

શ્રી વાળી.

નગીનદાસ મહારામ.

દોહરો.

શ્રી વાળી શ્રી શ્રી. શ્રી વાળી શ્રી શ્રી.
શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી. શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી.

શ્રી જાનામ પિય—૧૨૩૪

સંવત ૧૯૭૨.

સંવત ૧૯૭૩.

શ્રી મત મે જાના.

ગુજરાત વિદ્યાર્પઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૬૦૩

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ડાન ડાન ડાન - ૧

વિષય ૨ : ૬

દી વાળી.

લેખક,

નગીનદાસ મંછારામ,
“નટવર” વિગેરે વિગેરેના કર્તા.

પ્રકાશક,

ત્રીભોવનદાસ દામોદરદાસ બુકસેલર,
ટેકાણું-લલુભાઈનો ચકલો-ભરૂચ.

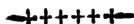
ભરૂચ

શ્રી જ્ઞાનોદય પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં, ઇચ્છાલાલ અમૃતલાલ
મામલતદારનાએ નવા દહેરા પાસે નં. ૫૦૫ વાળા
મકાનમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૭૨.

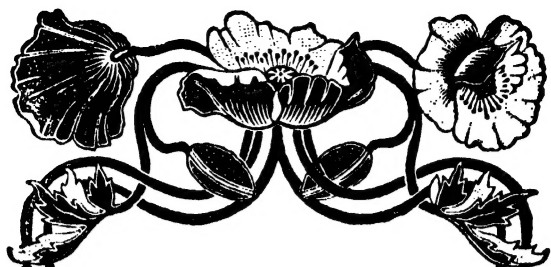
સને ૧૯૧૬.

કીમ્મત બે આના.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

આ પુસ્તક કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી, છાપવા, છપાવવા,
વિજેરે સર્વ હક લેખકે સ્વાધિન રાખ્યા છે.

આ
પુસ્તક,
દીવાળીના દરેક દીપકને
અર્પણ
કર્યું
છે.

લલુભાઈના ચકલામાં રંગીન રોશની !

જેશો તો

અમારે ત્યાં હંમેશની ઉપયોગી ચીજો તમને
મળશે, અને તેથી તમારો ફેરો ફળશે !

સાબુ, ચા, ચીમનીઓ, મોણખત્તી, ગંજફરાક, રૂમાલ,
તાળાં, ચમ્પુ, કાતરો વગેરે દરરોજની ઉપયોગી વસ્તુ અમારે
ત્યાં વેચાય છે.

ગુજરાતી તથા કંગ્રેજી શાળાઓમાં ચાલતી ચાપડીઓ,
વાર્તાઓ, સ્ટીલ, પેન, કાગળ વગેરે સ્ટેશનરીનો સામાન મળશે.

મહાત્મા નયુરામ શર્માના રચેલાં પુસ્તકો, તેમજ બીજાં
પુસ્તકો તમને જોઈશે તો મળી શકશે.

વળી ઘર ઉપયોગી પડતલ માલ-જૂતાં ફરનીચર, જૂતાં
પુસ્તકો, જૂતાં કપડાં વગેરે જૂજ કમીશનથી વેચી આપીશું.

માટેજ,

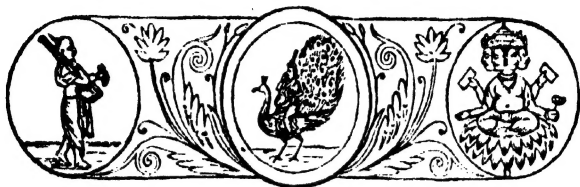
એક વાર અમારી દુકાનની મુલાકાત લેશો તો કંઈ કંઈ
પણ લેશોજ લેશો, અને વળી સાઈં સાઈં કહેશો !

ત્રીભોવનદાસ દામોદરદાસ.

બુકસેલર એન્ડ કમીશન એજન્ટ.

ઠેકાણું—લલુભાઈનો ચકલો—ભરૂચ.

દીવાળી.

પ્રભુ પ્રાર્થના.

++++++

૫૬.

વન્દું વારમવાર, કૃપાળુ વન્દું વારમવાર;
કરુણાળુ કીર્તાર, પ્રભુજી વન્દું વારમવાર. ટેક.

દીર્ઘ દૃષ્ટિના દીન દયાળુ;

દિવ્ય સ્વરૂપ દાતાર.

પ્રભુજી ૦ ૧

શુદ્ધ મતિ સહ સદગતિ આપો;

કાપો કષ્ટ અપાર.

પ્રભુજી ૦ ૨

સત્યના સાહ્યક દાયક દેવા;

નિર્માળ છો નિર્ધાર.

પ્રભુજી ૦ ૩

ગુણી ગોવિંદ ગિરધારી ગણાઓ;

સૃષ્ટીના સૃજનાર.

પ્રભુજી ૦ ૪

—*—

નવીન વર્ષ.

સર્વનો જયજયકાર થાઓ !!!

ગઝલ.

નવીન સંવત્ સહુ જનમાં, વિજયવિજયવધોજયકાર;
પ્રભા રાજા સુખી હોજો, નવિનવર્ષે સુખી શુભસાર.
સજનમાં સંપ ને સંપત્ત, ધરા પર ધાન ધર્મે જય;
દુરિજન દુષ્ટ ને પાપી, કુલાન્ડીનો થજો રે લય.
કંઈ કંઈ કષ્ટ થાજો નષ્ટ, સદા આનંદમાં રહેજો;
ભક્તી નિષ્ઠા ધરી ધીરા, સરસ શક્તિ સુખે સહેજો.
પતિ પત્નિ પિતા પુત્રો, અને કુટુંબનાં જનમાં;
દયાળુ ઇશ તું દેજો, કુષળતા શ્રેષ્ઠ સૌ તનમાં.
રૂડી રિદ્ધિ અને સિદ્ધિ, સકળતું શ્રેય તો થાજો;
જનો પર જગત કર્તાની, પુરી જે રહેમ તે ગાજો.

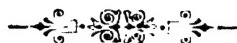
વાઘ બારસ.

હરિગીત છંદ.

છે વાઘ બારસ આજની,	શુભ સાજની શોભી રહો,	
દીપે દીવાળી આજથી,	વળી ગાજતી સખિયો સહી;	
પ્રારંભ દીપોત્સવ તણો,	ગણો પર્વ પૂરી પ્રીતનો,	
ઉજવો ઉદયની આશમાં,	પ્રકાશમાં શૂભ રીતનો.	૧
છે નામ મેહોટું કામ મેહોટું,	વ્યાઘ્રનું વીર ધામ છે,	
તહેવારમાં દીપાવળી,	વાહ! વાઘ બારસ નામ છે;	
શોભા ભલી હળીને મળી,	ચળકાટમાં ચરચાય છે,	
દીપાવળી શરૂ થાય છે,	જગમાંહ જન હરખાય છે.	૨
સૌભાગ્યવંતી સુન્દરી,	શૃંગાર સજતી હર્ષમાં,	
છે પર્વ પ્રિયા પ્રાણનો,	સૂનાણમાં શુભ વર્ષમાં;	
ધારી અને ઘુઘરા પુરી,	મઠીયાં કચોરીઓ જમો,	
કંસાર ખાતાં સાર લો,	કંસાર સમ સામાં ગમો.	૩
કુટુંબ માંહી સંપ સજવો,	જંપમાં જય જય કરો,	
કૂસંપને વિસારવો,	એ ઐક્યને લક્ષે ધરો;	
જો ઐક્યથી ઉત્સવ કરો,	તો અંત આનન્દી થશે,	
સુખરૂપ દીવાળી દિસે,	જો સંપ સર્વેમાં હશે.	૪

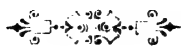
ધન તેરસ.

રોલાવૃત્ત.

ધન્ય ઘડી શ્રી ધન્ય,	ધન્ય ધન તેરસ જાણો;	
લક્ષ્મિ પૂજન કરો,	શ્રેષ્ઠતા જેમાં માનો.	૧
પૈસો છે પરમેશ,	એમ જન જાણે જગમાં;	
તેનું કારણ ખરું,	અર્થ છે ગુહ્યજ રગમાં.	૨
ભાવ થકી ભગવાન,	ભજે જે ઇશ્વર પ્રીતે;	
સાહ્ય થાય કીર્તાર,	સાર સમજે સૌ રીતે.	૩
જો ભગવતની સાહ્ય,	થાય જે જનપર ભારી;	
તરે સરે સૂમાર્ગ,	થાય પૈસાની યારી.	૪
તન મન ધન સંપન્ન,	લક્ષ્મણે ભગવત આપે;	
ત્રિવિધિના જે તાપ,	પ્રભુજી સેહેજે કાપે.	૫
તે માટે કરો આજ,	લક્ષ્મણ પૂજન સરવે;	
દર્શન દેશે ઇષ્ટ,	એક ચિત્ત ધ્યાનજ ધરવે.	૬
નમો નારાયણ દેવ,	પાર્વતી ગણપતિ સાથે;	
નમો હરિ હનુમંત,	નમો જોડી એ હાથે.	૭
પ્રેમે પૂજો પર્વ,	સર્વ સંપન્ને સાંધો;	
હૃદય હોય નિર્મળ,	પછી શું રહેશે વાંધો ?	૮

કાળી ચૌદશ.

ગઝલ.

અરે ફૂકાળને હું આજ,	નબ્હાડિને કરું સુખ સાજ;
સફા સાબૂ લગાડીને,	સબવું સ્વચ્છતાનું રાજ.
મલેચ્છી મેલ ધોવાનો,	કરી કાળી ચઉદસ ખાસ;
દિવાળીને દિપાવાનો,	ધુઓ સૌ મેલ લઈ હુલાસ.
કુડો જે કાળ તેને બાળ,	સુગંધી તેલ ચરચો અંગ;
કરો પવિત્રતા ઘરમાં,	પુરો શુભ સાથિયામાં રંગ.
હળમોને વળી લાવો,	હળમત પણ બનાવો આજ;
હળમત જો વધી જશે,	ખરે મન માંદા લાગે લાજ.
વિલાતી અસ્તરો લેવો,	નહીં દેશી ગમે તેવો;
સફાથી કેશ કતરાવો,	કરો લપકો કુંવર જેવો.
મુછોના આમળા મહોટા,	ચઢાવો ફાંકડા બનવા;
ગુમાનિને ખરે જોઈએ,	ખરાં ખોખાં ખરે ગણવા.
વડાં ખાવાં ધુધા હણવા,	વડાંનું મહાત્મ છે આજે;
પુરી શૂરી વળી સંગે,	ગગન હોટકારથી ગાજે.
સજો વસ્ત્રો સૂશોભીતાં,	તજો દુર્ગધનાં દેહાર;
ભલો લપકો કરી ચાલો,	દિવાળીખાઈ છે દેનાર !

દીવાળી.

(રાગ મહિયારીનો.)

આજે આવી રે, દીવાળી લટકાળી,
જૂઓ ચતૂરી ને ચટકાળી;
રૂડા તીથિ રે, મંગળમય મરમાળી,
સહુ પર્વમાં શ્રેષ્ઠ દીવાળી. ટેક.

પતિ પત્નિ ઘરોઘર આજેરે,
સજી વસ્ત્રાલંકાર છાજે રે,
ગૃહે આનંદ મંગળ ગાજે રે,
શુભ સજવું રે, અશુભ હોય તે ટાળી. સહુ૦ ૧

કોઈ પહેરો મોજાં ને ખૂટ રે !,
સજો સુંદર રેશમી સૂટ રે !,
ખની નવલખાના પૂત રે !,
ગજે નેકટાઈ રે, નાખો નવીન નિરાળી. સહુ૦ ૨

કઠે કાલર હોયે જ્યારે રે !,
ખનો ખડા ખડેખાં ત્યારે રે !,
ભાર ખોજ વધે તે વારે રે !,
ભલે હોયેરે, ઘોભી હુજમ કે માળી !. સહુ૦ ૩

નાળુક લાકડી લેવી હાથે રે !,
વળી રૂમાલ રાખવો સાથે રે !,
ટોપી ટટાર મૂકવી માથે રે !,
આંખે ચસ્મા રે, શોભા તેજ સૂવાળી !. સહુ૦ ૪
સેન્ટ સુંદર કેશમાં નાંખોરે !,

- સેંતો કેશનો સ્ત્રી સમ રાખોરે ! ,
બંને બાજુ કેશની પાંખો રે ! ,
બની બંકા રે, નિકળો મુંછ પંપાળી !. સહુ૦ ૫
- આવી હવે મિસિસનો વારોરે ! ,
હોયે સૌભાગ્યવંતી નારી રે ! ,
સજે સુંદર સાડી સારી રે ! ,
અંગે પોલકું રે, ફેશન છે ફાંફાંળી !. સહુ૦ ૬
- મોળ બૂટ મિસિસને ભેઠએરે ! ,
નહીં હોયે રૂમાલ તો રોઠએરે ! ,
ઘરવા આંખે ચસ્મા કોઠએરે ! ,
કેશનાં ગુચ્છાં રે, લાગે તેથી રૂપાળી !. સહુ૦ ૭
- હાથે છાલકી છત્રી લેવી રે ! ,
બંગડી એકેક વાળના જેવીરે ! ,
ખામી વીંટીની પણ કહેવી રે ! ,
કરવો લટકો રે, હોયે ગોરી કે કાળી !. સહુ૦ ૮
- રસ્તે ચાલ ચટકતી ચાલે રે ! ,
લટકો મટકો કરતી મ્હાલે રે ! ,
વળી પાઉડર ગુલાળી ગાલેરે ! ,
કોઠ અંબાણુરે, કહે આ વેશિયા ચાલી !. સહુ૦ ૯
- હરી ફરીને ઘરમાં આવે રે ! ,
પતિ ઉપર રાપ બળવે રે ! ,
ઢાર ધણીને ગણી ધધરાવેરે ! ,
એ તો દીવાળી, હોળી ફેશનની ફાલી !. સહુ૦ ૧૦

દીવાળી માં.

પતિ-પત્નિનો પ્રેમ પ્રકાશ !

(ગઝલ.)

પત્નિ—પતી ખ્યારા પુરા મારા,
દિવાળી દીન આવ્યો છે;
પ્રિયૂજી દીન દાસીને,
ભલો તમ ભાવ ભાવ્યો છે.

પતિ—અહા ! બહાલિ તું લટકાળી,
ગુણી સારી ગણાઈ છે;
ભણી ભાવી પતી ભક્તિ,
પતીવૃત્તા ભણાઈ છે.

પત્નિ—પ્રિયૂજી પ્રેમનો ખ્યાલો,
પિયો ને પાવ તે બહાલો;
દિવાળી દીન દીખ્યો છે,
ચમનના બાગમાં ચાલો.

પતિ—ચમનમાં ચેનનું ચેતન,
ભગિની ભાગ્યશાળી છે;
સજ્યો શૃંગાર તેં સુંદર,
રસિકને મન રૂપાળી છે.

પતિન—રૂપાળી હું નથી ખ્યારા,
 દિસું છું શ્યામળી રંગે;
 નથી ધાર્યાં અલંકારો,
 નથી સૂવર્ણ સ્વ અંગે.

પતિ—પતિ સેવા ગણું શૃંગાર,
 સતીને એજ શોભે છે;
 પતી નીર્જિ સતી સેવા,
 પ્રિયા પર ચિત્ત લોભે છે.

પતિન—કદર કરનાર છો પ્રીતમ,
 પ્રિયાનો હસ્ત ઝાલ્યો છે;
 પ્રિતિની વેલ વીરલી છે,
 મદન મંડપ મહાલ્યો છે.

પતિ—રૂઝાં રત્નો જડીત પ્રીતી,
 પ્રિતી રીતિ પ્રમાણી છે;
 અરે ! અર્ધાંગના મારી,
 મનોહર મુખ્ય માની છે.

પતિન—પ્રિયાને પાઠ પ્રીતમજી,
 પઢાવો પ્રાણુથી ખ્યારા;
 વિવિદ્ધ છે રંગ પ્રીતિના,
 દિવાળીના દિવા ન્યારા.

પતિ—દિવા હોયે લલા ન્યારા,
 પરંતુ તેજ એકજ છે;
 પ્રિતીના દિપ લલે ન્યારા,
 પરંતુ પ્રીત એકજ છે.

પત્નિ—શુરા સ્વામિ વદો સત્યે,
 દિપક દર્શન દિવાળીનાં;
 ઝળાં ઝળકે દિવાળીમાં,
 પ્રિતી દીપક બહાલીના.

પતિ—ખરી બહાલી ખરી ખ્યારી,
 દિવાળી જેમ ઝળકે છે;
 પતી નેત્રે દિસે ખ્યારી,
 દિવાળી જેમ ચળકે છે.

પત્નિ—હૃદયમાં પ્રેમ પંખી છે,
 વળી પંખી પુરો ધૂની;
 બનાવી પ્રેમનો માળો,
 વસે ત્યાં તે બડો ગૂણી.

પતિ—મુકી માળો કદી જાયે,
 તદાપી ત્યાં ફરી આવે;
 ગણે માળો સ્વતઃનો તે,
 પ્રિયાને મન તે ભાવે.

પતિ—ખરો માળો પ્રતી ખ્યાલો,
 હૃદય નિર્મળ માળો છે;
 વસે ત્યાં પ્રેમની શુદ્ધિ,
 વિરાનો પ્રેમ વહાલો છે.

પતિ—વિના જ્ઞે જ્ઞાન પ્રેમ હશે,
 નહીં તે પ્રેમ પાખંડ છે;
 ખરો તો પ્રેમ તે પૂરો,
 પરમ જ્ઞે જ્ઞાનનો વૃંદ છે.

પતિ—વળી વૃંદનેજ વળગે ફંદ,
 પ્રચંડ તો તે થઈ પડશે;
 નકલ જ્ઞે પ્રેમની થાશે,
 ખરા વણુ તેહ તો ખરશે.

પતિ—ઝરે ! ખ્યારી સમજ તહારી,
 ભલી ભારી વિહારી છે;
 નિષ્ઠુ નારી શુભે સારી,
 ખરૂં ગંગાનું વારિ છે.

પતિવૃત્તાની દીવાળી.

“ પતિને હું પ્રભૂ માનું. ”

ગઝલ.

- પતી મારા મને પ્યારા,
પતિને પૂજ્ય પરમાણુ;
સતીનો ધર્મ સમજીને,
પતિને હું પ્રભૂ માનું. ૧
- પતિમાં સૂમતી રાખું,
પતી પ્રાસાદ હું ચાખું;
પતીનું ગાઉ હું ગાનું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૨
- લલે તે રંક રોગી હો,
લલે લખડેલ ભોગી હો;
તદાપિ છત્ર તે બાણું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૩
- લુલો કે લંગડો અંધો,
ખરાબીમાં ખરો ખંધો;
પરંતુ તેજ ખરું ખાનું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૪
- વળી બૂરો અને બાંડો,
ગણો મૂરખ તથા ગાંડો;

- છતાં પણ રત્ન તે દાનું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૫
- નહીં હો જ્ઞાનનું નિશાન,
નહીં હો સાનનું સુકાન;
નહીં હો સંગમાં નાણું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૬
- કહો કે કે પતી બૂરો,
કહો કે પાપિયો પૂરો;
કહો કે કિર્તિમાં કાણું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૭
- કુડો કૃપાત્ર કે કપિણ,
કુડો લંપટમાં હો લીન;
કુડો બૂરાઈનું બ્યાનું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૮
- અભાગી હો કુરાગી હો,
અગૃણી જ્ઞાનત્યાગી હો;
અમંગળ હો છતાં ભાનું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૯
- નહીં રૂપરંગની દર્કાર,
નહીં સુખસાજ કે સત્કાર;
મળ્યું જે લગ્નમાં લહાણું,
પતીને હું પ્રભૂ માનું. ૧૦

પ્રેમીની દીવાળી.

સવૈયા.

- પ્રેમ પંથનાં ગ્રંથ ગણ્યો છું, પ્રેમ ક્ષેમ છે આનંદકાર,
પ્રેમીને પ્રીયકરણી મળતાં, દિવ્ય ગણો દર્શન દિલદાર. ૧
- મારી ખ્યારો સુંદર સારી, હજીએ ના આવો અત્રે;
પીયેરમાં જન્મવાને ગઈ છે, સાયંકાળ કર્યો તંત્ર. ૨
- ઓ વહાલી તું વહેલી વહેલી, આવ અને કર કોટી આજ;
દીવાળીનો દાહડો દીખ્યો, તું તો આજ મને શીરતાજ. ૩
- પ્રેમ અંધ છે સ્વામિ તારો, ખ્યારો વાટ જીએ વહાલી;
તુંજ વણ્યેન પડે નહીં મુજને, આવ લલિતા લટકાળી; ૪
- પ્રભાતની તું ગઈ છે ખ્યારી, નારી તું છે નખરાળી;
દિલમાં તારાં દર્શન કરતાં, મનમાં લાગે મરમાળી. ૫
- પ્રેમ ખ્યાસમાં ખ્યારો તારો, પ્રેમ રસિકતા રમનારો;
પ્રેમ રંગ સર્વે રંગોમાં, પ્રેમીને મન છે ખ્યારો. ૬
- પ્રેમ દેવ દુનિયામાં મહોટો, જોટો તેનો નહિ જડશે;
પ્રેમ અધિષ્ઠાતા અવનિનો, પ્રેમ વિના પંથો પડશે. ૭
- પ્રેમ રહેમ રમણી છે રૂડી, પ્રેમે કામ સરે સઘળાં;
પ્રેમ નહિ જે જનને જગમાં, અશુદ્ધ તેઓનાં પગલાં. ૮
- રાય રંક કે પશુ પક્ષિ પણ, પ્રેમ નીરમાં કરશે સ્નાન; ૯
- પ્રેમ શૂરની આગે કંઈનાં, હડી ગયાં છે જપ તપ જ્ઞાન. ૧૦

ખ્યારીની દીવાળી.

હરિગીત છંદ

- ખ્યારી પ્રિયા હું પર્વમાં છું સર્વમાં સારી શુરી,
ભૂંડાં ભલાંને હું નચાવું કાવું છું પ્રેમે પુરો;
ભલે રંક કે હો રાય પણ તે થાય છે વશ ખ્યારમાં,
હું નામ નારી નિર્ભા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૧
- નારી તણાં નયનો નિહાળી વાહુ ! વહાલિ સૌ કહે,
નેત્ર બાણો નાચતાં ઝટ યાચતાં હાઝર રહે;
વિદ્વાન કે વીરા વળી ધીરા ભલે હોય ભારમાં,
હું નામ નારી નિર્ભા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૨
- ગુણવાન કે જ્ઞાનિ ઘણાં નહીં રહે મણા મુજ પાસમાં,
ધનવાનના છે દીકરા પણ હીંકરા મમ વાસમાં;
ઉમરાવ કે અમીરને હું સ્થાર રાખું સારમાં,
હું નામ નારી નિર્ભા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૩
- રણક્ષેત્રમાં શુરવીર થઈ ને શીર દે જેઓ ભલે,
પણ તેહ મુજને દેખશે તો લેખશે વીર તે પળે;
તત્કાળ થાશે દાસ મહારા ખાસ થઈ ખુવારમાં,
હું નામ નારી નિર્ભા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૪
- વકીલ જે મહોટા વળી લગી લગી આવે આંગણે,
ઐરિસ્ટરો કહેશે ખરે અરે ! વશ કર્યાં આ નાગણે !
ભપકો ભલો પાટલૂનમાં તે ધૂનમાં ધનદારમાં;
હું નામ નારી નિર્ભા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૫

છે નામ મ્હોટાં કામ મ્હોટાં ગુણી ગોટા ગાજતાં,
 તે આવતાં મમ બારણે સ્વકારણે નહિ લાજતાં;
 છે ચાર આ પ્રમદા તણા ઘણા નમ્ર મારા દ્વારમાં,
 હું નામ નારી નિર્ભાળા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૬
 મુજ સન્મુખે આવે સુખે હસ્તે મુખે બંકા બડા,
 હું બેસ કહેતાં બેસશે ને ઉઠ કહું તો રહે બડા !;
 એવી ખુબી આ નારમાં દિલદારમાં બલિદારમાં,
 હું નામ નારી નિર્ભાળા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૭
 વળી બહાર બંકા વાગે ડંકા શંકા નહિ જાહેર છે,
 નમી ચાલે નાર આગે નાર પર ઇશ મહેર છે;
 હાજી હાજી લખે ગાજી રાજી સ્ત્રી અધિકારમાં,
 હું નામ નારી નિર્ભાળા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૮
 પયને સાટે પાણી આપે સ્થાપે શીર પર નારિને,
 શબ્દ હોંસે ઝીલે બહોંસે માને ગુરૂ સમ પ્યારિને !;
 માટે બહાલી તું દીવાળી લાલિના લલકારમાં,
 હું નામ નારી નિર્ભાળા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૯
 આવો બહાલા છેલ છોગાળા પીઓ પ્યાલા પ્રીતના,
 નહીં ચાલશે મારા વિના આ વચન માનો રીતનાં;
 તમે રસીકડા ને ફાંકડા પણ રાંકડા રટણારમાં,
 હું નામ નારી નિર્ભાળા પણ સખળ છું સંસારમાં. ૧૦

પારકે પૈસે દીવાળી !

—*****—

ગઝલ.

ભલે આવી યો ! દિવાળી,
 અમોને છે સુખાકારી;
 નવી દુકાન દુંગાળી,
 બુની ગઈ છે પિડાકારી. ટેક
 દુખી પેઢી દિવાળાથી,
 નવીની ભાવના ભારી;
 અઢીશું ચેન ચાળાથી,
 નવીની નામના ન્યારી. ભલે૦ ૧
 નવે નામે નવે કામે,
 નવે ઠામે નવી ચારી;
 નવે દામે નવી હામે,
 નવીની નેક બલિહારી. ભલે૦ ૨
 તમે આવો ભલે ભાવો,
 મુકા જાઓ રકમ સારી;
 જમા ખાતે રકમ રાખો,
 કરોની નામના જારી. ભલે૦ ૩
 જમા ખાતાં વધારીશું,
 દિપાવિશું દુકાનદારી;

હવે તો શાખ સુધારિશું,
 નવા શીકારને ધારી. ભલે૦ ૪
 જમીનમાં જર જે હોયે,
 લઈ આવો લિલાકારી;
 જમીનનું જર તો રાચે !
 અમારી શીખ હિતકારી ! ભલે૦ ૫
 કરો નવ હાથ પૈસાની,
 જુઠી જરનીજ દિલદારી;
 મુકો માયા અહો ! જ્ઞાની,
 ભલાં નર ને વળી નારી. ભલે૦ ૬
 વળી વિધવા અને સધવા,
 કમાઓ વ્યાજની સ્વારી;
 ધરી જાઓ રકમ વધવા,
 ખુલાં છે વ્યાજની ખારી. ભલે૦ ૭
 હમારા મહેલ મહોટા છે,
 અમે ગજબર ઘરખારી;
 હમારા ક્યાંય જોટા છે ?
 હવે ભૂંસાઈ નાદારી ! ભલે૦ ૮
 લઈને લાહ પરવાર્યા,
 સજી નવીન શાહુકારી;
 પ્રથમ ગર્દન ખડુ માર્યા,
 બન્યા છે શ્રાદ્ધ સતકારી. ભલે૦ ૯
 હવેલી ખુબ ચણાવી છે,
 વસાવ્યાં અશ્વ ને ગાડી;

- વડી વાડી વસાવી છે,
 વળી મોટર મોહકારી ! લલે૦ ૧૦
 જુઓ મોટર દોડે વાહ !,
 કરી ભૂં ભૂં લડકનારી;
 હજારો દામ દીધાં છે,
 ખિલાવો દામની જવારી. લલે૦ ૧૧
 મઝા કરિયે સુખે ફરિયે,
 મુછોના આંકડા મારી;
 વિવિધ વેશ્યા વળી વરિયે,
 મળે ગુણવાન ગાનારી. લલે૦ ૧૨
 કરી સદા થશું શ્રીમાન,
 જુગારો જાળ જયકારી;
 પરિક પૈસે ધરી ગુમાન,
 ફરીશું ફર્સ્ટ ફિશિયારી. લલે૦ ૧૩
 ઠઠણતો ઠાઠ ઠસ્સાદાર,
 લલે લીતર લયકારી;
 ઉપરથી ઉજવળ સારા,
 ધનિક દેખાવ લો ધારી. લલે૦ ૧૪
 વધું વૃત્તાંત આ ખાસું,
 કદિ થાયે જોખમદારી;
 રહેથી લૂછશું આંસું !,
 અમે પૈસાના પુનરી ! . લલે૦ ૧૫

પુત્રીના પાપિ પિતાની દીવાળી !

“ ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ”

ગજલ.

અરે ! ઓ ન્યાતના લોકો,
 નથી આ તક ગુમાવાની;
 ત્રિજેરીમાં મુકી છે મેં,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧
 પુરી પુત્રો શૂરી મહારી,
 વરસ છે સોળની સારી;
 ખડી બેટી બતાવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૨
 જતનથી મેં કરી મ્હોટી,
 નથી વયમાં વળી છોટી;
 વઢો વાતો બટાવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૩
 ખુબી છે ખૂબસૂર્તિમાં,
 ખુબી છે મૂળ મૂર્તિમાં;
 ખુબી છે ખૂબ લાણવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૪

રૂપે રંગે સુશોભિત છે,
 ચકોરીનું ચપળ ચિત છે;
 મધુરી તે મહાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૫
 શુરાતન માંડી શૂરી છે,
 પ્રકાશે પ્રિય પૂરી છે;
 સુસ્વામિને શોભાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૬
 શરીરે શુભ શશી શક્તિ,
 વળી છે વીરની વ્યક્તિ;
 ગણેલિ ને ગણાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૭
 હમેશાં હર્ષની હેલી,
 વિચારી વૃંદની વેલી;
 ચતુરી ચાલ ચલાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૮
 પતિ પર પ્રેમ કરશે તેહ,
 સતિ સમ ઊર ધરશે સ્નેહ;
 અશે ભેડી જગવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૯
 ધરો પૈસા ધરો નોટો,
 ધરોની ગાંસડો મહોટો;
 ધનિક હાથે ધરાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૦

કહું જમાઈ તો જરને,
 કહું જમાઈ જર ખરને;
 મને મતલબ કમાવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૧
 ગરજ જે લાડકી લેવા,
 રૂપેયા રોકડા દેવા,
 પિતાનું મન મનાવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૨
 વિના જર કામ એ ન થાય,
 વિના જર ન અપાયે ગાય;
 અમારે ગાય ખપાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૩
 ચલો જાગો થવા જમાઈ,
 લલો જાયે સરવ કમાઈ;
 કરો મૂંડી હલાવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૪
 પરણશે પુત્રિ જે ખ્યારો,
 થશે તે જક્તનો તારો;
 મને પુત્રી વરાવવાની,
 ખરી હુન્ડી વટાવવાની ! ૧૫

છકેલીની દિવાળી.

ગઝલ.

છકેલી છેક છે છાકી,	પતિ આજ્ઞા પ્રતિ વાંકી,	
રહે નહિ ધર્મને ઢાંકી,	છકેલીને દિવાળી છે !	૧
ઠઠણતો ઠાઠ કરવો છે,	ધતિંગી ઢાંગ ધરવો છે,	
વિલાતી વેશ વરવો છે,	છકેલીને દિવાળી છે !	૨
કહે છે સ્વામિને એવું,	નવું નવલ કંઈ લેવું,	
કહું તે લાવિને દેવું,	છકેલીને દિવાળી છે !	૩
વસાવો ઝીંકની સાડી,	વસાવો અશ્વની ગાડી,	
પછી જાઉં વડી વાડી,	છકેલીને દિવાળી છે !	૪
સુશોભિત પોલકું લાવો,	કનક કંઠીજ મંગાવો,	
જડીત એરીંગ અપાવો,	છકેલીને દિવાળી છે !	૫
મઝાનાં ખૂટ ને મોજાં,	ન ખેડે તે ચઢે સોજાં,	
વળી પગ થાય છે ગોજાં,	છકેલીને દિવાળી છે !	૬
છછુંદર છેક છત્રી એક,	વિના ચસ્માં રહે ના ટેક,	
દિઓ રૂમાલ આપું થેંક,	છકેલીને દિવાળી છે !	૭
સરસ સુસેન્ટની સીસી,	વળી તે જોઈએ વીસી,	
નકી ખેડેકાવશે નીશી,	છકેલીને દિવાળી છે !	૮
સુવાસિક સાધુ જે સારો,	મને તે લાગશે ખ્યારો,	
મળે વીલાયતી ન્યારો,	છકેલીને દિવાળી છે !	૯

- ફટાકા લાવજો સુંદર, પુટે ભડકે ભમે ઉન્દર, ૧૦
છુટે છે ખૂબ છઠુંદર, છકેલીને દિવાળી છે !
પછી નાટક જોશું બેશ, લઈને વેશિયાનો વેશ, ૧૧
શિરે છે રીંછડી રૂપ કેશ, છકેલીને દિવાળી છે !
યુવાનો ત્યાં ઘણા આવે, ભલાં મુખ તેમનાં ભાવે, ૧૨
નયન નીશાન નચવાવે, છકેલીને દિવાળી છે !
છુટે નાટક નિકળી બહાર, લઈ યુવાન જોઈ ચાર, ૧૩
ફરૂં ગાડી લઈ દિલદાર, છકેલીને દિવાળી છે !
પ્રભાતે ઘેર હું જાઉં, પતીથી કેમ ગભરાઉં ?, ૧૪
સજન સ્વામિને સમજાઉં, છકેલીને દિવાળી છે !
પુછે પતિ જો ગઈકયાં રાત? વળી ક્યાં ઘઈરે પ્રભાત ?, ૧૫
કહે જરૂર સાચી વાત, છકેલીને દિવાળી છે !
તરત બુવાબ દઉં સારો, સ્વતંત્ર હુકમ છે મહારો, ૧૬
મને છે કોણ પુછનારો ?, છકેલીને દિવાળી છે !
સુધારાની સુભાગી છું, જુની રીતિને ત્યાગી છું, ૧૭
રુઢું હું રત્ન જાગી છું, છકેલીને દિવાળી છે !
સુણી સ્વામી સડક થાયે, જજો માખી ડુબી જાયે, ૧૮
પછીથી પ્રભુ પસ્તાયે, છકેલીને દિવાળી છે !
શુરૂં છું સાસુની સંજે, રહું સ્વેચ્છાઈને રંગે, ૧૯
ડરે મો જોઈ મમ ઢંગે, છકેલીને દિવાળી છે !
ગણું નહીં કોઈને ઘરમાં, બળ્યાછે રામ શું વરમાં ?, ૨૦
ગણું છું તેમને ખરમાં, છકેલીને દિવાળી છે !
પતાને શીર પતિ શેર, પતીને બસ ડાન્ટ કેર,

સુધારાની ગણેા મહેર, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૧
 મનઃસ્વી મોજ છે મહારી, ભુમીપર લબ્ય લમનારી,
 રસિકડા સંગ રમનારી, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૨
 પરાંધિનતા નથી ખ્યારી, સખિ સ્વતાંત્રતા સારી,
 નકી કલિયૂગની નારી, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૩
 બનેા બહેનો તમે એવી, ભજો સ્વતાંત્રતા દેવી,
 સજો સ્વેચ્છાઈ મમ જેવી, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૪
 નહીં ઘર કામ તો કરવું, ગમે ત્યાં મોજમાં ફરવું,
 ધણીનું વેણ ના ધરવું, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૫
 કરો ફ્રેશન્ન ફિશિયારી, કરો લપડો લડો ભારી,
 છકેલી છે સદ્હાકારો, છકેલીને દિવાળી છે ! ૨૬

ભક્તાણીની દીવાળી.

ચામખા.

ભલી ભાવિક ભક્તાણીબાઈ,
જુઓ મમ ભકિત ભલમનસાઈ. ટેક.

ધણી ગિચારો ઓલો દોલો, ઘરમાં રહે ભરાઈ;
પ્રભાત થાતાં હું ભટકું છું, દર્શન કાળે ધાઈ.
ભલી૦ ૧

પતિ પથારી સંગે મ્હાલો, હું જાગું ગભરાઈ,
સૂર્યોદયની પહેલાં ભાગું, જાઉં મન્દિર માંડી;
ભલી૦ ૨

સખી સાહેલી સાથે મળશું, કરશું વિવિદ્ધ વડાઈ;
એક કહે મુજ સ્વામિ મૂરખ, બીજી કહે કાંઈ કાંઈ.
ભલી૦ ૩

ત્રિજી કહે છે સાસુ બૂરી, નણદી દુષ્ટ મનાઈ;
જેઠાણી દેરાણી દુઃખન, કરે નહીં ભલાઈ.
ભલી૦ ૪

ચોથી ચક્રમ ચિત્ત ચગેલો, વાત વદે અકડાઈ;
પાંચમી કહે છે દીકરી દુઃખી, જડભરથ જમાઈ.
ભલી૦ ૫

એવી વાતો ચાલે ચન્દા, નવરી બેડી ત્યાંઈ;
નિંદા કરતાં મૂખ દુઃખે નહીં, ગમ્યામાં નવરાઈ.
ભલી૦ ૬

દર્શન ખુલતાં જે જે કરતાં, ઝાંખી કરી ધરાઈ;
વિધવિધ મન્દિર ભટકી ભમતી, જાઉં ઘર સુખદાઈ.

ભલી૦ ૭

પતિ ઉઠીને ઘરને કામે, વળગે ઝટ ઝીંપલાઈ,
કામ કરે નહીં જો મમ ધાર્યું, કડું પછી લડાઈ.

ભલી૦ ૮

પૃથ્થું પતિને પ્રીતે રીતે, કરતી કંઈક સફાઈ;
કચરો પૂજે કહાડયો કે નહીં?, રસોઈ શું રંધાઈ?

ભલી૦ ૯

ઉઠીને તમે કામ શું કીધું?, દાળ તુવેરની વણાઈ ?
દાળ ચણાની ચકલાં ખાએ, કેમ નથી દળાઈ ?

ભલી૦ ૧૦

હજી સુધી શું સૂતાતા કે, જોડાતા વંકાઈ;
ભાન વગરના ભોળા ભૂંડા, આ શું કરો ભવાઈ ?

ભલી૦ ૧૧

હું રોકાઉં દર્શન દેવે, તમે કરો આજસાઈ;
પાલવશે નહીં એવો ધંધો, વહું વળતી ગાઈ.

ભલી૦ ૧૨

સીધી રીતે ધંધો કરવો, પડવું નહીં લંગાઈ;
મ્હારે છે દર્શનનો ધંધો, શું છે તમ મરદાઈ ?

ભલી૦ ૧૩

જય ગોપાળ !

ગઝલ.

- નમું હું પુજ્યને પહેલાં, નમું હું સર્વથી વહેલાં;
 નમું શ્રી પંચને ભેળાં, જય જય જય ગોપાળ ! ૧
- નમું હું બાલ ગોપાલા, નમું હું વિદ્ધ જન વહાલા;
 નમું હું જગતના લાલા; કહું જય જય જય ગોપાળ ! ૨
- ભલા ભાર્યક જે મિત્રો, પ્રકાશિત તેજ પવિત્રો;
 ચિતાઈ ચિત્તમાં ચિત્રો, કહું જય જય જય ગોપાળ ! ૩
- સજન જે સ્નેહના સંગી, પરાર્થે જે પુરા રંગી;
 અતી આદાર્ય ઉમંગી, કહું જય જય જય ગોપાળ ! ૪
- પ્રજ્ઞમાં જેહ છે ખ્યારા, વપ્રાદારી તણા તારા;
 સખાવતમાં સખી સારા, કહું જય જય જય ગોપાળ ! ૫

આ ગ્રન્થ કર્તાનાં બીજાં

પુસ્તકો.

“કૂલદ્રા અથવા ભક્તાણી કે ભામટી.”

“મધુર-મધુરી.” સુંદર ચિત્રો વાળું.

ઉપલાં બંને પુસ્તકો

છપાઈ થોડા વખતમાં પ્રગટ થશે.

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુટે બુકસેલર.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

જાહેર ખબર.

ભરૂચમાં વીજળીક રોશનીનો ભાસ

અને હરીફની નાહશાનાશ !

દરેક જાતના કાગળ તથા ફેનસી સ્ટેશનરી

કીફાયત ભાવે વેચનાર.

મેસર્સ હુસેનઅલી નુરહીનની કંપની.

કનોપોર. ગજર—ભરૂચ.

